

D E
FIDE EJUS.

Què Ortu, & Naturâ.

CONTRA P. BARONIS

Stempani, Theologiæ in Aca-
demiâ *Cantabrigiæ* profes-
soris, prælectionem.

In Cap. 3. ad *Rom.* vers. 28.

Editio tertia.

Autore T. L.

Londini, Anno Dom. 1592. Primò editum.

LONDINI,
Excudebat *Matthews Simmons.*

1 6 5 3.

D E

VIDE Eius

Deus in Nomine

CONTINENT A. H. B. A. T. N. O. S.

Stemmatum Theologicum in Aca-

demia Cantabrigiae profectus

John, professor

In Cap. 1. ad Rom. tit. 1.

Ammon. I. A.

Ammon. I. A.

Ammon. I. A.

Ammon. I. A.

Ammon. I. A.

Ammon. I. A.

Ammon. I. A.

DE FIDE, EJUSQUE

ORTU & NATURA.

Um eò jam miseriarum, tum naturæ tum vitæ sordibus, res hominum adductæ sint, ut nihil jam certius, nihil explicatius, quam status quidam expeditionis dies, quo illis injustitiæ & erroris pœna omnis sit subeunda ! quis non eam rationem jure miretur, & pronis auribus accipiendam sibi putet, quæ certissimum illius diei impendentis exitum effugere docet ? Arduum opus, sed plenum dignitate : & in quo excolendo eò nobis vehementius elaborandum esse censeo, quò nihil ab audientibus hujus seculi Theologis, & magis attentatum, & minus tamen perfectum est atquæ conclusum.

Posteritati hoc quaecunq; despondeo ; nam quotidianos patronos hosce nec venor nec moror : odi enim improbè delicatam hujus ætatis perversitatem, crassissimos quosque errores superiorum temporum cœcitate sectantem, præsentia verò vel bona sibi stultè invidentem, torque ingruentium malorum experimentis indiès edoctâ, & tamen (quæ justa stulcorum pœna est) semper rude, & insciam. Insequentem itaq; ætatem appello, non hanc venalem carnis & hominum, sed illam videlicet, spiritus & morum. Hujus ego in clientelam hoc parvum opusculum commendo, de quâ cum mihi non timeam, ne sententiam ferat aut gratiâ infectam aut odio, in eam spem certam veni, ut illam hoc putem obvijs ulnis accepturam, & (nisi fortè me veritas decipit) fideliter conservaturam à seculo ad seculum.

A 2

Cæterum

Pag. 3, 4,
5, 6.

Cœterum antequam ad institutum accedam, paucis mihi repetenda videtur *Baroniane* prælectionis prolusio, quâ & totius hujus institutæ cōtroversię judicatio continetur, & de quâ mihi cum illo sine controversiâ convenit. Apostolum scilicet, dum ad hanc salutis viam, & rationem assequendam *Romanos* erudit, eam totam in unico *Evangelio* positam docuisse. Est autem *Evangelium* gratuita gratiæ divini, id est, misericordiæ & amoris Dei propter Christum exhibitio, quam eandem Apostolus interdum justiciam Dei, interdum potentiam Dei ad salutem appellat; eamquæ reteggi, manifestari, & impertiri hominibus per fidem; sicut scriptum est, *Iustus ex fide vivet*. Et ne quis dignitate virtutum suarum falsâ elatus, posse se vel naturæ vel artium ritumve ullis adminiculis justiciam hanc & salutem consequi confidat, id ante omnia in primâ statim acie collocat Apostolus, à versu scilicet decimo octavo cap. primi, ad usquæ versum vicesimum octavum tertij: distributione videlicet factâ totius humani generis in duas quasi classes, quarum una, omnes Gentes extra Judæos complectitur, altera solos Judæos. Gentium primùm superbiam deprimat, quòd cum in naturalibus cordium tabulis scriptum haberent *re grande re Dei*, spectâ tamen hanc lucem divinâ & naturali, in omnem injusticiam & odium Dei præcipientes labebantur; libidinem, avaritiam, invidentiam, livorem, crudelitatem, contentionem, dolum, superbiam, contumaciam, odium, eadem, & ne quid illis ad supremam defectionis & impuritatis insaniam deesset, averse libidinis reos peragit, in naturam scilicet sceddè committentes non nominanda crimina. Gentibus domitis, Judæos aggreditur: quos duplici congressione prosternit. Primùm, quòd Legem Dei conceptis verbis per *Mosen* traditam impiè corruperant & violaverant: Secundò, testimonio Prophetæ eos planè in fugam dat, qui Rex & vares ijs constitutus, qui sub Lege erant, sic quodam in loco super eis canit; *Non est bonus, ne unus quidem, non est qui facit bonum ne ad unum usq; &c.* Ita omnibus

omnibus demum mortalium operibus tanquam auxilijs dejectis, concludit ; *Colligimus ergo hominem justificari fide absq; operibus legis*, id est, absq; ullis operibus & actionibus nostris, sive ad illam tabellis inscriptam carneis, sive ad hanc lapideis incisam Dei voluntatem, sive ad quamcunq; aliam divinarum sanctionum scriptionem & formulam dirigantur.

Cum itaque Baro omnem salutem & justiciam hominum in solâ gratiâ Jesu Christi constitutam videret, id est, in solo gratuito favore Dei, eorum scilicet miserationis, eosque in Christo Jesu diligentis, unicam Deo hominibus præmonstrante viam, unicam rationem, Fidem videlicet, quâ illis ad hanc gratiam quasi gradu quodam ascendendum : Exarsit homo incredibili quâdam cupiditate hoc tam divinum & præstans Fidei munus auditores suos edocendi, atque in hunc finem, hunc verum Apostoli sibi explicandum sumpsit, *Colligimus scilicet hominem Fide justificari absque operibus Legis* : in quo explicando duo observaturum se promittit. Primum, quid sit hæc tam præstans fides, quâ Dei justitia apprehenditur : deindè, de operibus Legis, & inter reliqua (quod & reliquorum caput est) an Fides inter ea quæ Lege præcipiuntur censenda sit. Nos hunc tanti muneris promissorem eadem quâ fugit ipse viâ persequemur, & primum, quid sit ipsa Fides, quæ illius causæ, quæ partes, & quomodo hominibus ingeneretur : post, an Lege præcipiatur, videbimus.

Pag. 7.

Si autem (inquit Baro) Fidei definitio quærarur, omnibus anteponendâ existimo eam quam Apostolus tradit ad Hebræos, cum ait, *Fidem esse v̄rosasit rerum sperandarum, & demonstrationem eorum quæ non videntur*. In quo (ut cætera taceam) duobus eum nominibus accersso : maximè, quod cum ipsius Fidei nomen sit *πίστις* & varias habeat in sacris literis potestates ; eam naturam quam auditoribus definire vellet, primum omnium à cæteris non distinxerit ; ut id videlicet, de quo disceptetur, ab omni vicinâ separatam malo, & simplex

Pag. 8.

Tertul. con-
tra Marcio-
nem.

& idem semper in oculis haberemus. Quāto ergo re-
ctius ille qui multa monet rectè, *Ubi scilicet difficultas
non minus ex ambiguitate quam obscuritate oritur; distin-*
guendum primum, post definiendum. Nam ut rectè idem, Fi-
des nominum, salus proprietatum. Secundo Baronem loco
reprehendo, quòd affirmaverit Apostolicum auctorem
definivisse hoc in loco Fidem, quasi scilicet ignarus, aliud
esse rem aliquam describere, vel elogio exornare, aliud
verò eandem definire. Omnis enim definitio ejus rei est
quam definire velis, à proximis, internis causis, brevis
& circumscripita deductio. Nam qui hominem nobilissi-
mum animal dixerit, universitatis totius *hominum*, & in
cujus ædificationem Deus Optimus Maximus omnium
& quæ aspectu sentiuntur, & inaspectabilium similitudi-
nem quandam & imaginem incluserit, ornatè quidem
graviterque hominem describit, sed quid sit homo tamen
non definit: eodemque modo & hic Apostolicus au-
ctor, quò magis cum inimicâ pierati gente rationem ha-
buit, quæ semper avversabatur justiciam Dei, Fidem sci-
licet Jesu Christi, Fidei dignitatem eò magis amplificat,
in eaque omnem bonæ beatæque vitæ fructum, omnem
promissionis & hæreditatis plenitudinem, omnium de-
nique æternarum & sperandarum rerum naturam sitam
esse docet: neque ullis alijs virtutibus quam hac unâ
Fide placuisse Deo Patres eorum. In quo quidem orna-
tè magnificèq; Fidem describit, & pro dignitate exor-
nat, sed non definit: nam id si fecisset, nō tu sanè homo
parum sanus, qui aliam fidei finitionem quæsisseris.

Sed veniamus tandē ad propositam fidei questionem;
cujus antè naturam quam definitio (ne in *Baronis* culpam
incidam) potestates varias explicabo. Nomen itaq; fidei
in sanctis licetis (nam in humanis quid sibi velit, in præ-
sentiâ non laboro) interdum ad Deum, interdum ad ho-
mines refertur: si ad Deum; constantè propositi & pro-
missionis veritatem designat: Sin verò ad homines; vel
ipsam significat Evangelij doctrinam, vel eorum qui eam
annuntiant in officio fidelitatem, vel singulare aliquod

manus

munus quo nos donat Spiritus Sanctus. Donorum autem Spiritus Sancti tria tantum sunt quæ Fidei nomine insigniuntur : Interdum enim scientia Evangelici mysterij, & certa veritatis Dei perceptio Fides vocatur, quam eandem non inscitè quis vel historicam vel cognitionis fidem appellare potest : Hanc verò fidem etiam omnes sancti secundum proportionem habent, non tamen soli sancti : non raro enim impurissimus quisq; imò Satanas ipse hanc regulam fidei vel maxime præcellit.

Etenim Deum mundi Creatorem, nec esse alium præter illum, omniumque rerum & Dominum, & unum, & suum esse credit, universa condidisse verbo suo, sicut scriptum est, *Ipse dixit, & facta sunt.* Id verbum, Filium ejus & appellatum, & esse credit ; per quem & propter quem omnia facta sunt : ante omne tempus genitum, immortalem, sapientem, Deum semper beatum in secula seculorum : variè visum Patribus, & per Prophetas locutum, eumq; tempore statò virtute Spiritus sancti in virginem delatum, carnem factum, & ex eà natum Jesum Christum : virtutes secisse, prædicasse mysterium voluntatis Dei, longo antè temporis & memoriæ intervallo à Prophetis prænuntiatur, idque signasse per Apostolos : ex in fixum Cruci, mortuum & sepultum secundum Scripturas : tertio die bisvivum surrexisse ; & in Cælum resumptum, ibiq; sedere ad dextram Patris, qui omnia subjecit pedibus ejus, quia solus dignus est : Inde misisse vicariam vim Spiritus sui sancti persuasissimum habet, qui Ecclesiæ suæ moderetur, sanctorum videlicet societati ubiq; terrarum orbis disseminatæ, eamque latrachro pœnitentiæ & verbo Fidei in æternam sibi gentem sanctificet : è nubibus tandem cum supremâ auctoritate venturum ad sanctos assumendos in vitæ æternæ premium & promissorum cœlestium fructum, & ad impios adjudicandos igni perpetuo : utrosque à morte primâ reduces faciens cum carnis restitutione.

Atq; hujus fidei participes subindè sunt Satanæ excursores & emissarii, hypocritæ, venefici, hæretici, reprobi, &

vari, crudeles, vafri, scædi, ardentes libidinibus, odio, livore, in Deum, in homines: quorum fidelium hodierno die plena sunt omnia, quos inter & infideles hoc tantum interest, quod hi miserè non credendo pereunt, illi miserimè credendo intereunt. Hanc si quis definire fidem velit, eam sic aptè explicare potest, esse scilicet, certam noticiam & firmum mentis assensum, quo quis ea, quæ humanæ salutis causâ sunt revelata, exploratissimè & indubitanter credit.

Secundò, donum illud Spiritus sancti, quo quis magnis virtutibus & signis admirabilitatem magnam facit, sapissimè in sacris literis, fidei nomen habet, quam eandem non inscitè miraculosam nominare possumus. Hanc vero fidem nec omnes sancti, nec soli sancti habent. Nam & Joannes signum non fecit, cum contrà hac præstitit Judas; hac benefici & circulatores, quos Roma scelerum caput, & sanctos vocat, & aris & precibus & imaginibus colit, hac inquam interdum donantur & præstant: de quibus Conservator: *Et edent signa magna & virtutes magnas, ita ut Electos ipsos (si modo fieri possit) in errorem inducant.* Hanc verò fidem aptè quis definire potest, esse scilicet certam, firmam & indubitam fiduciam, quâ quis credit Deum hoc vel illud miraculum per se editurum.

Tertiò, donum illud Spiritus sancti, quo quis donatur ad vitam æternam, Fidei nomine, idque omnium sapissimè appellatur, quam eandem Scriptura Fidem Dei, Fidem Filij Dei, Fidem Abrahæ, Fidem Jesu, Fidem Christi, & Fidem Jesu Christi appellat: Theologiæ professores non inscitè Fidem justificantem vocitant. Hanc verò fidem & omnes sancti, & soli sancti habent, neque enim præter sanctū, hæc Fides cadere in quenquam potest. Hanc si velimus, sic aptè definire possumus, esse videlicet certam, firmam, & plenam fiduciam, virtute spiritus sancti poenitentis in corde inscriptam, quâ sibi jam remissa peccata omnia, æternòq; se cum Deo amore conjungi in uno Christo Jesu indubitatè credit.

Ecce

Ecce tibi *Baro Fide*, quæ possessorem sanctificat, eumque ex misero beatum facit, sicut scriptum est, *beatus vir cuius remissæ iniquitates sunt, & cuius Dominus Jehovah Deus est.*

Ecce tibi *Baro Fidem*, quæ impium justificat, & ex quâ justificatus vivit, sicut scriptum est, *Iustus ex fide vivet.* Hæc nimirum illa fides victrix & præstans est, quam divinus ad Hebræos auctor tanto ornatu, tantoque laudum comitatu circumseptam describit, cujus dignitas & pulchritudo sic ubique Scripturarum splendet, ut non tam mirum sit eam sapientium hujus nostri ævi Theologorum incitiâ excœcari, quàm tanti beneficii ignorationem (hæc præsertim luce rerum) non esse adhuc iustissimo Dei judicio vindicatam. Et hæc illa est fides, de quâ mihi hodiè omnis est cum *Barone* contentio, quamque Apostolus Romanis his verbis commendat, *Colligimus ergo hominem justificari Fide.*

Cujus dum *Baro* ortum quærit, causas omnium primum considerat, sed valdè inſœliciter : Efficientem enim & unam tantum refert, plenius omnium judicio, si & reliquas adjecisset. Sed ut hominem in hoc forè hærentem facilius expediamus, materiam hujus Fidei esse dicimus, certam, plenam, & indubitatam Fiduciam : Formam verò, gratiam Dei Patris, & Domini Jesu Christi : Efficientem, Digitum Dei, Spiritum videlicet sanctum, qui solus hanc fiduciam gratia cordibus inscribit Electorum : Finem substitutum, salutem Sanctorum : Ultimatum verò, gloriam Dei, & Domini nostri Jesu Christi, cui cum Patre & Spiritu sancto, Deo uni, & semper beato, sit omnis potentia, laus, & honor in tempora seculorum. Amen.

Quid sit ergò Fides vidimus : causas præterea, & partes constituentes, fiduciam scilicet, & gratiam. Hæc itaque transacta sint nobis ; sed ita, ut in præteritis posita, maneat tamen in subsidijs, & ea si quando usus posceret, quasi respectantes intueamur. Unum nunc tantum restat, sed omnium maximum, & in quo summa hujus instituta controversiæ sita est : videlicet, ut exquiramus quomodo

quomodo hæc tam pretiosa Fides hominibus ingeneretur, & quibus nimirum gradibus eò ascenditur. In quo edocendo, si tam recto pede incedissent Theologi nostri, quàm in re tantà oportuit, prævalentem fortassis Fidem hanc in terris haberemus, cujus (nunc ipsà verà naturà quasi amissà,) speciem tantum retinemus. Nos quid *Baro* hæc de re primùm; post, veritatem firmabimus.

Baro dum nobis fidei genus & originem probat, ejus omnem vim & naturam ex tribus effectibus Spiritus sancti consilari, & effici docet: quarum prima (inquit) est Notitia: secunda (hujus quasi incrementum) Assensus; tertia verò (reliquorum omnium finis & perfectio) Fiducia. Quòd verò hos tres effectus Spiritus sancti esse dicit, hoc quidem rectè: quòd autem partes Fidei constituentes esse docet, hoc perperam. Verùm singula ordine exagitemus. Primum ergò hunc effectum Spiritus sancti *Baro* donum illuminationis sive fidem notitiæ vel cognitionis juxta mecum appellat, eamque in impuros spiritus improbosq; homines cadere docet, in quos fides *Abraba* nullo modo potest. Quò magis hominem miror, quod cum has discrepantes Fidei naturas, & tanquam ejusdem generis varias species, sic ejusdem spiritus diversa dona esse videri, hanc tamen illius constituentem partem dixerit. Neque verò, si hæc Fides notitiæ *Abraba* Fidem necessariò præcurrit, necesse subinde est illius partem constituentem esse: multa enim rem aliquam necessariò præcedere possunt, quæ ejus tamen rei naturam quam præcedunt, constituere non nisi ineptè dicere possumus. Nam & antè esse est necesse, quam Arithmeticum esse. Num ergò nasci pars Arithmetices? necesse est eum qui justè actoris, antè rem prudenter perpendere: num ergò prudentia justitiæ pars? ex hæc etiam similitudine, & illud est quod paulò post, numeris nimirum Aristotelicis infert, finem scilicet hujus cogniti boni esse, illud appetere, persequi & apprehendere, id est, ut sobriè loquamur, finem scilicet hujus

hujus fidei notitiæ sive cognitionis esse, Deum & ejus
justitiam, gratiam videlicet Jesu Christi consequi : quod
ipsum (nullâ adhibita justâ differentiâ) impiè falsum
est. Néque enim hanc fidem notitiæ. Satanz, & repro-
bis impertit deus, ut eos ad Christum suum, id est, ad
justitiam & vitam perducatur : sed quemadmodum bene-
ficiam soli & cœli, & hujus beneficii fructum, incre-
mentum videlicet, tam Lolio quam tritico indiscrimina-
tim confert divina benignitas, non scilicet in hunc fi-
nem, ut Lolium triticum fiat : sic & pereuntibus bene-
ficiam verbi, & hujus beneficii fructum, ut credant sci-
licet veritati, etiam sæpissimè impertit Deus, non in
eum finem, ut eos sanctificet, sed ut quò minus cogni-
tæ & perceptæ veritati obedierint, eò justius in eos &
severius vindicet. Nam qui noverit, & non fecerit, plu-
ribus vapulabit : & cui plus concreditum est, plus ab eo
exigetur.

Secundum effectum Spiritus sancti *Baro* nunc assensum, Pag. 12.
nunc excitationem quandam voluntatis, vel hujus obla-
ti summi boni amorem quandam & charitatem appellat.
Verùm quid hoc libidinis *Baro* ? in rebus divinis sic
πλεονεξία vel *πλεονέχεια* potius ? Scriptura enim lon-
gè aliter, & hanc secundam effectum Spiritus sancti
(quæ regenerationis nostræ principium est) pœnitenti-
am vocat, præparationem videlicet ad sanctificationem
fidei recipiendam. Nemo enim mihi crede, vel Pro-
phetarum, vel Apostolorum, assensum, aut voluntatis
quandam excitationem, aut summi oblatis boni amorem
appellavit, imò nec sic appellare ausus credo quisquam
extra unum te, qui in sapientiâ Dei tam stultè sapere, &
hominum more philosophari soles. Mitto quòd tam le-
pidè duplicem commentus amorem es, alterum prio-
rem, qui nimirum præcedat : alterum posteriorem, qui
Fidem sequatur, quem uno omni ore effectum Fidei
dicimus, & appellari *ἀγάπη*. Sed quemnam illum
priorem esse dicam ? *Baro* asseveratè pronuntiat eum
esse animam Fidei, & ipsissimam ejus differentiam quia,
inquit,

inquit, fidere promissioni divinæ nemo potest, nisi qui Deum primū ardenter desideret, id est, ut *Baro* interpretatur, amet. In quo turpissimè, & re, & verbo labitur: verbo, quod ardens hoc desiderium amorem vocat: re, quod partem fidei esse dixerit. Nam quamvis ardentem hanc expeditionem, & incredibile desiderium præcedere necessariò Fidem concedimus, non eam tamen fidei, sed pœnitentiæ partem esse affirmamus, ut suo loco dicetur: tum desiderium hoc amorem vocare, nimis quam allucinantis hominis est. Nam multū interest (si propriè in rebus divinis loquere) desideret quis, an ainet: desideramus enim quæ non habemus, sed quæ habere cupidè ardemus: amamus autem, in rebus inquam divinis, quæ jam habemus, & quibus semper frui cupimus. Quod & licet alijs, tibi tamen tanto doctori ignotum esse non debnerat; neminem scilicet posse amare Deum, nisi idem prius sanctificatus fide fuerit, & hoc ipso Deum quem amat, re ipsâ habeat: Nam antè animo quam tuo persuasum sit remissa tibi esse peccata omnia, æternūque te amari à Deo, Deum vicissim amare non potes, sicut scriptum est, *ideo nos diligimus Deum, quia ipse prior dilexit nos.*

Sequitur tertius effectus Spiritus sancti, quem *Baro* Fiduciam appellat; ubi ne quis erret, *fiduciam gratiæ* intelligit. In quo non possum miseram Nicodemi hujus cœcitatē non miserari, quod supremum regenerationis nostræ lapidem posuerit, non jacto prius pœnitentiæ fundamento, præsertim cum *advantator* sit posse quēquam hanc fiduciam gratiæ adipisci, nisi se primò antea vitæ seriò & ex animo pœnituerit. Nam quemadmodum fides notitiæ, videlicet, ut indubitanter credamus Deum esse, & ijs remuneratorem, qui eum in Christo Jesu quærunt, omnium contrà facinorum & sceleris vindicem, eorum scilicet, qui eum averfantur: quemadmodum inquam, hæc fides pernecessariò præcedit veram erga Deum pœnitentiam; sic pœnitentia, ut scilicet à vijs nostris ad Deum conversi, in viam rectam redeamus, necessariò

laris præcurnt Fidem Jesu Christi. Hoc ergo inter Dei Evangelium & Baronis interest, quod initium Evangelij dei poenitentia est, sicut scriptum est; *Initium Evangelij Jesu Christi, perare vias Domini*, id est, poenitentiam agite.

Contrà, Baro suis Electis impertit Fidem nullâ mentione factâ poenitentiz: Crediderim facile, quod cum humanâ sapientiâ, stultorum fortè putet comitem poenitentiam, cumque, hanc ob rem, tanquam parùm ex dignitate sapientis eam omninò repudiare. Prò scelus! vix certè me contineo (sed continebo tamen) qui sanctissimè constitutam Dei sapientiam aded seditiosè ausus es perturbare. Primum itaq; errabundum istum Doctorem docebo veram erga Deum poenitentiam pernecessariò præcedere Fidem Jesu Christi: tum quid sit hæc vera erga Deum poenitentia, paribus vestigijs prosequar.

Ut autem hæc plenius intelligantur, non solùm nos oportet eorum meminisse quæ supra posita sunt, sed altius paulò rem totam repetere. Primum itaq; beneficium quod Deus hominibus impertit (loquor autem de ijs quæ ad salutem spectant) semen, & ministerium verbi est: huic externo beneficio & ministerio verbi accedit interdum vis quædam interior & effectio spiritus sancti, qui ut alios in incredulitate relinquit, ita alios flectit, eoque facit ut huic veritati omni assensu mentis adhæreant, credantque: atque hanc fidem, (quod solivaga & jejuna quædam agitatio solius mentis sit) fidem notitiæ, sive cognitionis appellamus: hosq; fideles communi nomine (quod Christi Evāgeliū profiteatur) Christianos vocamus.

Jam quasi secundò in orbem currente rotâ, Spiritus sanctus, ex ijs qui credunt, alios refingit, & novas facit creaturas: alios ad justius judicium reservat, quòd quam cognoverint veritatem, eidem non obediunt. Hos verò Christianos inter & illos renatos tantum interest, quantum inter altare & Templum, sanctuarium & atrium, inter eum cujus cordis verpa circuncisa est, & eum cujus domus nitidè vorsa solum, & ornata est, hoc est, quantum inter beatos illos qui ad cœnam nuptiarum

Agni

Agni invitantur, & eos qui foris sunt, eanes, veneficos, homicidas, scortatores, avaros, & mendacijs gaudentes.

In his autem refingendis hunc ordinem observat Spiritus sanctus: Primum eos emollit, impellitque ut desistant peccata sua, eundemque, quem sine causa offenderint Deum, ex animo deprecantur, ardentiq; expectant, & incredibili quodam desiderio. Et hæc illa est secunda effectio & operatio Spiritus sancti, quæ regenerationem nostram inchoat, quam & *Baro* secundum effectum Spiritus vocat: quem tantum abest, ut auditores suos perfecte doceat, ut ne rectè quidem nominet: Motum enim quendam, sive actionem voluntatis appellat; frigide & philosophicè: Scriptura contra, poenitentiam vocat, quæ non modo motus quidam est, sed totius profectum hominis immutatio: cum scilicet, quod antea peccatori jucundum & volupe fuit, nunc illi dolori, nunc ægre est: cum quod olim unice cupivit, nunc omnino averfatur: Et qui aliquando ex sua à Deo defectione latraretur, eundem nunc incredibiliter querat, expectat, sitiât, desideret, instar anhelantis cervæ ad rivos aquarum, diuturnam sitim explere cupientis. Hic jam quasi utero gerenti è dolore laboranti, tertio porrigit manum Spiritus sanctus, & secundum multitudinem dolorum suorum consolationes adhibet: & trementis huius poenitentis cordi, quam querimus *fiduciam gratia*, ab eodè spiritu inscribitur; quâ, remissa jam sibi indubitanter credit, quæ illum adeò premebant, peccata: Et Deum cuius adeò benignitatem & gratiam quondam expetebat, non illi modò nunc, sed in æternum bene velle.

Atque hæc illa tertia effectio Spiritus sancti est, sanctificatio videlicet fidei, quæ regenerationem nostram absolvit, & perficit, quam & *Baro* tertium effectum Spiritus vocat, quamque auditoribus suis ex aliorum scrijnijs quasi misere mendicans, tantoperè studet commendare. Hic est Dei certus & immutabilis ordo, cuius eum nec poenitebit unquam, nec hunc mutabit in æternum. Huius omnibus, testimonio ipse suo fidem facit, qui unus instar omnium,

omnium, & supra omnes est, & testis, & Dominus, qui regnum suum hominibus annuncians, conceptis verbis hanc formam dictavit. *Pœnitentiam agite, & credite Evangelio.* Item Apostoli ad prædicandum missi, abententes palam denuntiabant, ut pœnitentiam agerent, pœnitentiam scilicet proclamabant primum, nam hac tanquam scala ascenditur ad Christum. Iidem Apostoli interrogati à Judæis, *quid faciemus viri fratres?* Petrus ad illos, *pœnitentiam agite, & baptizetur quisque vestrum in nomine J. Christi, in remissionem peccatorum.* Et rectè, neq; enim cuiquam conferri potest Bapt. Spiritus S^{ti} in remissionem peccatorum, nisi pœnitenti. Idem Petrus Principis vitæ parricidis suadet, ut *Respiscant, & convertantur, ut deleantur inquit peccata vestra:* Et rectè, neque enim cuiquam delentur peccata, nisi converso, & pœnitenti. *Spiritus Domini super me* (Elaias de Conservatore Israël) *ut annunciem Evangelium,* id est, faustum & beatum nuncium de gratuita Dei gratiâ propter Christum conferendâ; at in quos? *Captivos, miseros, fractos,* id est, respiscences. Neque enim aliorum est regnum celorum, quàm humilium, pauperum, parvulorum, id est, respiscendum. Num expectas dum te opprimam auctoritate Scripturæ? An non mirèrè magis vel ignorata hæc, vel negata à te esse? Age, lubet te hoc unum percontarier? cur tandem tam illustre testimonium perhibuit Dominus Joanni servo suo, Propheten eum videlicet confirmans, inò & supra, omnibûsque mulierum natis majorem: Cave respondeas cum *Babylone,* vel propter cœlibatum, vel vitam duram, ne cœlo risum moveas. Quid hæres? ego expediam te: propter nimirum dignitatem & necessitatem Ministerij. Erat autem Ministerium Joannis baptisma pœnitentiæ, quo nisi quis primò lotes fuerit, Christum induere nullo modo potest. Unde Joannem antecursorem, & præparatorem viarum Domini appellat Propheta, quòd scilicet, sicut ager non nisi culturâ idoneus ad sementes redditur, sic peccatorum corda non nisi pœnitentiâ, quasi divinâ quâdam cultione præparantur

parantur ad Fidei promissionem recipiendam. Et ne tu dubites hanc ordinationem, & Dei, & æternam esse, audi quid ipse Baptizator ait; *Ego inquit, baptizo vos aquâ, aquâ videlicet regenerationis, id est pœnitentiâ. At qui post venit, baptizabit vos Spiritu & igne, id est, sanctificabit vos Fide.* Præcurrentem ergo pœnitentiam fides excipit: nam his duobus solis refingitur peccator, sicut scriptum est, *Nisi quis renatus fuerit ex aquâ & Spiritu non potest intrare in Regnum Dei:* Quod idem est ac si dixisset, *Nisi quem scelerum suorum verè pœnituerit, & in me crediderit, non potest ingredi in Regnum Cœlorum.*

At ego, inquis, ista sic non accipio. Ain vero? Tu tantum ille, & cathedratus & Scripturarius Doctor, è superiori loco cœlestia docens, terrena & infra cathedram posita (sic enim Conservator principia hæc, & quasi elementa Christianismi appellat) non intelligis? sed quod reliquum est agamus, & quid nimirum sit hæc vera erga Deum pœnitentia videamus. De nomine aliàs, nunc rem ipsam persequamur.

Dicimus ergo pœnitentiam impulsione esse Spiritus sancti, quâ quis revertit à vijs suis, & convertit se ad Deum. Revertere autem à vijs suis, est desistere peccata, & iniquitates vitæ suæ, quibus tanquam errationis vijs deerraverit; hæc itaq; reversio cordis emolliationem, sive contritionem continet. Converteri verò ad Deum, est peccata Deo confiteri, & cum eo pacem & reconciliationem ardentem expetere, Conversio ergo ad Deum, tum confessionem culpam deprecantem, tum incredibilem quandam pacis desiderationem complectitur. Vult tibi Baro probem pœnitentiam hanc? intueere profusum illum & optimi patris perditum filium, cuius exemplo Conservator, & te, & me, & peccatores omnes, quid faceremus edocet. Audi ergo quid de eo Dominus dicit, *Cum au- sem, inquit, ad se redisset, id est, cum revertisset à vijs suis, altius scilicet cogitando, quàm temerè in Deum, benignissimum, & elementissimum Patrem deliquisset, totus sibi displicuit, spirituque fracto totus condoluit: Habes*
CON-

contritionem. Audi jam quomodo convertit se ad Deum, *revertat inquit ad Patrem meum : Habes conversionem.* Audi porro quid confitetur illi, *Et dicam ei, Pater deliqui in Cælum, & coram te, nec dignus ego jam vocari tuus :* Habes confitentem reum, suam culpam deprecantem, suum sibi dextrâ pectus plangentem. Audi denique incredibile pacis & reconciliationis desiderium : *Fac me sicut unum ex mercenarijs tuis.* Quasi diceret, revertere ad me Deus mi, meque jam licet indignum filij nomine, vel conductiij tamē, & mercenarij loco habere, imò vel me tuorum infimū servorum facias licet, modò me facias tuum. Habes incredibile Dei desiderium. Viden' *Baro* quam hic jam animo præparato est, & quantum immutatus ab ipso ? *Excelsus* & illustri loco natus, humilem jam sibi capit locum : vir olim, parvulos nunc inter sedet : durus aliquando, & contumax, nunc tam mollis factus quàm est aqua. Nèq; verò mihi crede magis dissidet mons ab humilitate, tortuosum à recto, asperum a leni, vir à parvulo, durus flexus a placidâ & tenerâ aquâ, quàm hicce nunc ab eo qui olim fuit. Et hæc est vera forma veræ pœnitentiæ : o tēq; quaterque scēlicem illum, qui eam intelligens agere potest.

Verū huc-usque leviter generali quādam prolusione, cum hoc spinoso & caliginoso sophistâ depugnavi : singulis enim si insisterem, quis reprehensionum finis ? incredibile enim dictu est, quàm sæpè illidit, Fidem pro Pœnitentiâ, Pœnitentiam pro Fide, identidem supponens, exploratissimo nobis argumento, eum utrumque penitus ignorasse. pœnitentiæ quo maximè debuerat loco, ne men inire quidem : tandem eam Fidei subijcit, vel potius ipsam fidem esse ait, quod minimè deberet quidem : præsertim cum & æterno consilio & immutabili ordine, hæc Deus ab invicem distinxerit. Est enim pœnitentia principium & quasi initiatio regenerationis nostræ, Impulsio videlicet spiritus sancti, quâ peccator ad se reversus, peccatorum suorum à Deo veniam, & reditum cum eo in gratiam, ardentem, & unicè expetis : Fi-

Pag. 19.

20.

des verò, perfectio & quasi summus apex regenerationis nostræ, spiritus sancti inscriptio est, quâ pœnitens certò & indubitanter jam credit remissa sibi, & operata peccata omnia, æternòque se cum Deo amore conjungi in uno Christo Jesu: Operæ-premium fortè facturus fueram, huius si præstantis fidei fructus hic adjunxissem, ut sanctum hunc, & renatum hominem, quem tanto studio, tantæque sollicitudine genuit, & eduxit spiritus sanctus, non solum intus, & quid domi, sed quid foris & in luce etiam agat, observari possit. Sed quoniam *Baro* hoc ipsum totum præterijt, nos etiam in aliud tempus differemus.

Unus tantum dubitationis auditoribus quasi abeuntibus scrupulum iniicit, utrum scilicet hæc fides dignitate suâ hominem iustificet? in quo adèò multus est, ut obrundat: præsertim cum figuratas omnes huiusmodi esse locutiones, & eis inesse *Metonymiam* causæ vel pueris ipsis est scitum. Semper enim Scriptura ubi hominem Fide iustificari docet, per *hypallagen* intelligit iustificari hominem gratiâ Jesu Christi quæ per fidem retegitur. Quo quidem loquendi modo, vel apud vulgus nihil tritius, ut *Philotes* aucupio sagittarum, *Orpheus* fidibus, *Xenxis* penicillo vixit: cum eos tamen intelligit his artium instrumentis, quæ ad usum, atque vitam tuendam erant necessaria, invenisse.

Implevimus ut opinor, primam sponsonis partem; Exhibuimus veram Jesu Christi Fidem: illius præterea causas, & partes, & quo modo hominibus ingeneretur: veram præterea erga Deum pœnitentiam ostendimus, eamque necessariò, æternâq; Dei ordinatione in refingendo peccatore, Fidem præcedere; Fidemq; eam per necessariò subsequi, non quidem ex debito, sed ex gratiâ: non propter dignitatem pœnitentis, sed propter fidem promittentis, sicut scriptum est; *Quotiescunque peccatorem pœnituerit peccatorum suorum, vivo ego, inquit Dominus, delebo omnes iniquitates ejus, & quæ sequuntur. Ut hæreditas semper ex promissione daretur, sicut testatur Apostolus;*

postolus; *Abraham vero per promissionem gratificatus est Deus hereditatem.*

Sic itaq; breviter persequuti *Baronem* sumus, in illud *Pauli*, *hominem fide justificari*. Superest ut videamus, an hæc fides justificans Lege præcipiatur nec ne? Super his verbis hujus versiculi, *absque scilicet operibus Legis*.

Quorum verborum plenam perfectamque explicationem quinque-partitâ quâdam dubitatione, sibi *Baro* vi-

detur egregiè præstitisse; & primò quidem, an opera Legis ad justitiam Dei assequendam valeant? respondit va-

lere, si ex fide proficiantur: Secundò, an Legis opera

ex fide factaificent? respondit cum *Augustino*, non

justificare illa quidem, sed justificatum sequi. Tertio, an

opera Legis ex fide facta, ad salutem sint necessaria? respondit, ad salutem quidem, sed non ad justificatio-

nem. Et ne quem moveat hæc nova & nupera operum

Legis, & fidei conspiratio, quæ scilicet Apostolus tanto

ubiquè studio, & hic potissimùm, ut contraria opposue-

rit, quarto loco querit, an fides aliquo modo Lege præ-

cipiatur, & paratissimè respondit, præcipi; rationemque

hujus *Paulina* oppositionis, Legis scilicet, & fidei, quinto in loco auditoribus explicare conatur. Nos, quid hic

Legis violator, quarto loco turbaverit, omnium primùm

considerabimus: hoc enim constituto, omnis ejus in re-

liquis dubitationibus, & faciendis, & occupandis insci-

ria cuius facile constabit. Nam in hoc uno veluti car-

dine, reliqua omnium difficultatum momenta vertuntur: & in his nostrum sequemur ordinem. *Baronem* primò re-

sellemus; post veritatem propugnabimus.

Prima ergo *Baronis* ratio, quâ nititur ex Lege fidem

astruere, ex primis hisce verbis Legis eruitur, *Ego sum*

Deus tuus, id est, ut hic glossographus & male-callidus

scholiasies interpretatur, ego solus Deus tuus ero, & tu

totus in me uno, totam tuam fiduciam & spem salutis

pones. Hic ergo (inquit) fides præcipitur. Quasi verò

Baro hæc pronomina *Deus*, *Tuus*, vel semper, vel necessa-

riò, patrie potestatis notæ sint, & non quandòque do-

minij, & majestatis? Quid hoc authoritatis? aut quis tu? Imperiumnè in rem notas habes, qui eas sic pro arbitratu tuo fingis & refingis? At non ego *inquis* solus, sed antè me docti multi, *Melancthon, Martyr, alij*: quasi vero referat, sive ipse per te & tuâ sponte erres, sive alios sequutus, te in errorem abduci pariaris, veluti pecudes in quavis præcipitia, post antecedentium gregem.

Pag. 38.

Secunda *Baronis* ratio sic instituitur: omnis erga Deum pietas Lege decalogi præcipitur: at unâ fide omnis continetur pietas: Ergo fides Lege præcipitur. Hic nos *Proieus* iste manifestò ludit ambiguo. Nam si per omnem erga Deum pietatem, omnia illa pietatis officia intelligit, quæ perfectam & spiritualement Legem justitiam, justitiâ scilicet operum spectant: tum vera quidem est, & majestati Legis consentiens propositio, sed manifestè falsum assumit: Fides enim spiritualement illam Legem obedientiam, justitiam videlicet operum, nec continet, nec præstat: siquidem neque potest; tantum apprehendit justitiam Dei, gratiam videlicet Jesu Christi, per quam non minus hereditarem assequitur, ac si spiritualement Legem justitiam præstiteret. Sin autem per omnem erga Deum pietatem, omnia illa officia pietatis intelligit, quæ Fideles (naturâ jam mancipatâ peccato) ex fide præstant, neque ullam præter hanc fidei, Lege præcipi obedientiam, & pietatem contenderit; proponit quod falsum est: & majestati Legis non minus oppositum, quàm est occulsi ultimo oriens extremus. Etenim Lex Decalogi eam de fidelibus pietatem requirit, quam illorum nemo præstare potest: nec minus justum illum, qui septies per diem cadit, justâ suâ sententiâ condemnat, quam impiû hunc, qui nunquam credidit. Nam Lex Decalogi posita est delinquenti, non huic, vel illi, sed omni: quâ formâ sis qui peccas, quo genere, quâ virtute, pietate, fide, quâ apud Deum gratiâ, non laborat: tantillum pecces modò, morti adjudicat. Est enim Lex Decalogi, Lex spiritualis: contrâ sanctissimus quisque mancipatus peccato, adeò

adèd ut nisi Deus præter hanc Decalogi Legem, aliam, promissionis videlicet, & gratiæ adinuenuisset, per quam *Abraham* sancto, & semini ejus hæreditatem gratificaretur, tam fuisset ex hæres *Isaacus* beatus, quàm *Ismael* ejectus, tamq; periisset dilectus *Jacobus*, quàm *Esauus* exolus.

Quid ergo dixerit quispiam? Nonne igitur iniquus Deus, qui eam hominibus Legem imposuit, quam hominum nemo præstare potest? Deus meliora! num Deus iniquus, quia tu impius? an non te sibi sanctum creavit, eaque ornauit integritate, ut, quæ Lex jubet, ea si velles modò faciliè illi præstare posses? An non contra tute temet sciens volensque in eum præcipitem dedisti locum quò minus res alienum tuum nunc sis solvendo?

Agè, lubet hujus argumenti tristitiam assimulationis cujusdã lenitate mitigare. Dominus quidam duobus servis suis centena millia sestertiũ per syngrapham in certam diem credidit. Interea loci, servi orio, copiã, luxu diffuentes decoxerunt. Advenit dies, Dominus servorum alterum ad se accersit; syngrapham ostendit, argentum repetit. At confidenter contra astans servus syngrapham agnoscit quidem, sed omne argentũ decoctum esse ait, Dominumq; suum immisericordiæ, & crudelitatis insimulat, quòd ab homine misero, & inopi, cui ne nummus nunc reliquus esset, tam duritèr, & immisericorditèr centena millia nummũm exigeret. Cui Dominus (impudentem hominis miratus audaciam) nunquid à te aliud, inquit, quam meum repeto? an quod benignè tibi, & gratis concedui, mihi meo jure non licet repetere? An ego iniquus, quia tu ganeo? an ego crudelis, quia tu decoctor? & commotus est Dominus ejus valdè, iussitq; eum in cruciatum abripi: interpositoq; jussurando confirmavit, non inde evasurum, quàm & existimationi ipsius, & æri alieno suo satisfecisset. Sociumq; intrò-vocari jubet, quicum eodem modo ex syngrapha agit: at ille sibi conscius facinorum, & luxus, totus contremuit, demissoque vultu, agnosco syngrapham, inquit, & justam omnem debitionem esse fateor, verum ed jam

miseriarum adduxit me peccatum meum, ut nusquam (inquit) nunc, tibi sim solvendo: inopis te Domine, itaque miserescat mei, inquit, lacrimansque procidit ad pedes ejus: & miseratus est Dominus servum illum, hominemque manu erigens consolatur, debitumque omne condonavit ei. Hæc illorum controversia, hic exitus fuit.

Tuum nunc esto *Baro* judicium: neque enim ulli vel Danista, Dominus hicce dubitat committere causam suam, imò verò vix ullum tam perfictæ frontis, & profligati pudoris reperiri posse puto debitorem, qui in avatum, sordidum, legirupam, & damnosum sceneratorem ausus sit facere, illicce iniquæ mentis debitor & perditissimus decoctor, quæ in Dominum suum fecit.

Pag. 38.

At pergit *Baro*. Deus in prius voluit populum suum in se credere, sibi quæ quod caput est religionis omnem fidem habere; ergo fidem illis suâ hæc perfectissimâ Lege sequitur præcepisse. O miseram & cœcam consequentiam! quasi verò non aliam jam inde ab initio temporum, præter hanc perfectissimam Decalogi, nec minus perfectam, promissionis scilicet, & vitæ Legem tulerit, quæ populum suum in se credere, sibi quæ omnem fidem habere jussit: hæc itaque *Baro*; ambiguo Legis nomine, & ipsum se, & auditores eludit. Deus enim Lege Decalogi eam nobis solam justitiam præcepit, quam operantis dignitas adipiscitur, sicut scriptum est; *Qui ea præstiterit homo, vivet per illa*, At verò Lege gratiæ, eam nobis justitiam, & iterum, & tertio, & semper commendavit, quæ credentis solùm Fide acquiratur, sicut scriptum est; *Qui credit in eo non pudifiet*.

Pag. 38.

Sed pergit perplexè loqui *Baro*. Si Fidem (inquit) Lege non præceperit Deus, cur reliqua, quæ sine fide frivola, ac vana sunt, præcipit? Quid sibi vult *Baro*, hoc verbum, reliqua? Novi enim quàm es versatilis, an ceremonias? tu Domine Doctor, non disputas ad idem: non enim de illâ ceremoniarum Lege, sed de hæc Decalogi disceptatur. Scimus enim (quod idem etiam ad unum omnes ni fallor sentiunt) Legem synecdochicis

pro

pro ceremonijs usurpatam, pædagogiam ad Christum fuisse; eamque licet non tam expressis, & solidis depinxisse, suo saltem modo, & obscurioribus lineis adumbrasse tamen: sin autem per illud verbum (reliqua) singulorum præceptorum Decalogi officia intellexeris, idem quod antea te pondus premit. Etenim non modò quæ sine fide agimus, sed quæ ex fide etiam proficiuntur actiones Sanctorum, vanæ, & frivola, imò & Deo exosa sunt, si ad perfectam illam Decalogi justitiam revocentur: Nam justitia Legis, justitia spiritualis, id est, quæ non te facti solùm, sed & cupiditatis nomine accersit. Hic impius, & ~~avarus~~ homicida est; tu, sanctus & fidelis exandescis: Lex Decalogi utroque condemnat: jubet enim non occides, quo uno, tam iram, quàm eadem, prohibet. Hic impius & perfidus, libidinibus solutus, stupris totus ardet, & gaudet: tu sanctus & fidelis, a libidinis imperio, tanquam à dominâ agresti & imperiosa liberatus, ejus omnes nunc illecebras & titillationes odisti & fugis, sed tamen superstitem quandam propensionis affectionem in carne habes, imperio spiritus rebelantem: Lex Decalogi utroque condemnat: illi enim Legem dixit, *Non machisabis*: tibi, *Non concupisces*, ô te hypocritam & excordem Doctorem, si ista non videris, Circulatorem, si videris!

At pergit Baro: Si fidem, inquit, Deus Lege non præcipit, nec requirit, hypocrisin præcipit, &c. ô scelus deportandum! Unde tu Baro? an Roïnâ nobis ades, qui tam intrepidè ausus in Deum evomere virus temeritatis tuæ? quanto molliori fronte si istoc distribuisses modo. Aut fidem Deus Lege Decalogi præcipit, aut spiritua-lem, & perfectam justitiam operum: at non hoc, ergo illud. Jam verò assumis quod ipsa falsitate falsius est, ut neq; tu, neque omnium argutiarum & veneficiorum parens, hoc mihi unquam probaturi sis.

Verùm pergit turbare Baro: Christus (inquit) nobis Lege proponitur, ergo fides Lege præcipitur: Antecedens duobus confirmat; primum sic se habet: frequen-

Pag 39.

tissima (*inquit*) fit in Lege *Messia* mentio, ac illius & oblationis ipsius in ablutionibus, & sacrificijs perpetua adumbratio, ac repræsentatio : ergo Christus Lege proponitur. Mirabar certè, si tu mihi hodiè verbum ullum syncerâ & bonâ fide proferas : nam & hic, ut assoles, nos ludis ambiguo : antecedens enim, Legem ceremoniarum complectitur, de quâ nulla quod sciam instituitur controversia, omnes enim uno ore fitemur & consentimus, in eum finem fuisse institutam, ut ad iusticiam Dei, fidem scilicet Jesu Christi populum illum informaret, idquè adeò non obscure quin ut Legem illam ceremoniarum Evangelium rectiùs, quàm Legem possis appellare : complexio contrà, Legis nomine, insidiosè decalogum obtrudit : Ita aliud proponis, aliud concludis : ut antecedens vera sit licet, falsa conclusio. Verùm hunc primum congressum ipsemet *Barô* adeò infirmû videns, secundò ad rem aggreditur, & obsignatis tabulis cum Deo agit.

Quum enim (*inquit*) Deus se Deum tuum esse ait, *Qui te ex Ægypto liberaverit*, nonne se redemptorem proponit ? at non est redemptor nisi in Christo : implicirè ergò his verbis nobis Christus proponitur. Hic ego *Barô*, si tibi tanquam Alpium vallum, sic iudiciam eorum obijcerem, & opponerem, qui in omni perfectâ Lege tria præcipiunt observanda, primùm scilicet, præmium ; quo eos videlicet, qui audiunt, attentos reddit : Secundo, directionem, quâ quid faciendum omittendum vè jubet : Tertiò, correctionem, quâ delinquenti pœnam denunciat : Hic ego inquam, si secundum hos qui adeò factijs fabricis, & doctis dolis docti sunt, ut vel eorum nominibus, quasi legionibus eductis, te in fugam dare possim, hæc verba Legis ; *Audi Israel, Ego Jehovah Deus tuus, qui te eduxi e terrâ servitutis*, præmium tantùm Legis esse dicerem, & quasi commendationem futuræ orationis : an non tibi, & tuis, ni admodum essetis pertinares silentium imposerem ? Sed non te confodiam alioquin telis, quin ex meo potiùs, sic tibi respondeo : Non ;

& licet Deus se liberatorem eorum, quoad hanc privam servitutem ait, Christum subindè eis, & ejus liberationis beneficium proponit: quin hoc ex instituto, & antè omnia vult, ut hujus tanti beneficii ejusdemque auctoris memoriam Israel ex animis nunquam deponeret. Cave me oblatres, quasi hanc vindicationem Ægyptiacam nusquam tui ~~aut~~; spiritualement humanæ servitutis liberationem significare dixerim: tantum affirmo, Deum hoc in loco, nequè Christum suum, nec ejus liberationem Israeli implicuisse.

Hæ sunt (ni fallor) *Baronis* præstigiz, & captiones omnes, quibus ut plus inesset dolosi ponderis, auctoritates etiam hominum adjunxit: Martyris, Noëlis: nequè enim proprijs, & domesticis fabricis, sibi satis nominis adinvenisse putavi, nisi etiam foris assumptorum errorum patrocinium, & defensionem suscepisset. Quanquam Noëlem sic aptè quis interpretari potest, sobriè quidem, & piè sensite illum, si justitiam Legis, justitiam scilicet operum species: sin autem justitiam Dei, quæ ex fide est, planè errasse tecum unà illum puto, si vel omnem pietatem, quam renati Deo ex Fide præstant, ad hanc Decalogi regulam exacturum Deum putârit, vel nullam constituisse, aut fidelibus usquam præcepisse pietatem aliam, quam quæ ad hujus Legis justitiam, tanquam adamussim quadraret.

Sed jam respirare quasi paululum videtur hic labor noster, postquam è diverticulis, & argurijs *Baronis*, tanquam ex sinuosis Labyrinthi flexibus emerferit: quod superest ergò itineris, placidiùs uri spero, veritate comite, peragemus.

Omnis itaque *Baronis* error in hoc uno est, quod Legem vitæ, à Lege decalogi non distinxerit: quas tamen Deus æterno consilio, & conceptis verbis, jam indè ab ipso primordio rerum, tantâ ab invicem intercapedine disclusit, quantâ *Agar* à *Sarâ* differt, quantâ servitus à libertate, quantâ *Sina* à *Sione*.

Vel jam te video *Baro* pavidi nauræ instar, è longinquo
venientem

venientem tempestatem prospicere, tuiq; erroris naufragium pertimescere. Legem verò vitæ cum dico, promissionem intelligo, quæ data Adamo fuit, his nempe verbis; *Et semen mulieris conteret caput ejus.* Evangelizata post Abrahamo; *In te benedicentur omnes gentes terræ;* Et rursus; *Suspice in celos, & numera si potes stellas, sic tibi erit semen tuum.* Tandem per Moysen conceptis verbis tradita: *Audi Israel, Dominus Deus noster, Dominus unus est;* *Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, & ex totâ animâ tuâ, & totis viribus tuis.* Et rursus; *Et nunc Israel, quid Dominus Deus tuus petit à te, nisi ut timeas Dominum Deum tuum, & ambules in viis ejus, ut diligas Dominum Deum tuum, colasq; Jehovah Deum tuum in toto corde tuo, & in totâ animâ tuâ?*

Et hæc nimirum illa Lex, de quâ idem Moyses, En propono vobis benedictionem, & maledictionem: vitam, & bonum: mortem, & malum. Benedictionem scilicet in vitam & bonum, si hanc elegeris, id est, si Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & totis viribus tuis dilexeris. Hanc enim si elegeris (inquit) *Beatus domi, beatus foris eris: sive peregrineris, sive rusticaris, semper beatus eris: beata tibi sporta; beata reliquia, beatus si dives, beatus si pauper eris: beatus ingressus, beatus egressus tuus: sive dormieris, sive vigilaveris, semper beatus eris.* Sin autem contrà (inquit) non obedieris voci Jehovah Dei tui, ut diligenter custodias, sollicitèq; facias præcepta Legis hujus, *Maledictus inquit domi, maledictus foris eris, & quæ sequuntur.*

Ecce tibi Baro Legem, cujus cum jam supremam, perfectamque promulgationem animo prævidisset Prophetæ, sic præfatus est. *E Sion Lex exibit, & sermo Domini E Jerusalem.* Non illam Decalogi dicit, quæ jam ad septingentos ante annos perfectissimè exierat; sed hanc nimirum Legem vitæ, sermonem videlicet veritatis, id est, Evangelium.

Ecce tibi Legem, de quâ Prophetæ Jeremias, *Dabo Legem meam in cordibus eorum;* non illam scilicet Decalogo-

gi, tremendam nobis, *Qui fecerit ea homo, vivet in illis, sed hanc nimirum vitæ & promissionis ; Ero illis in Deum, & illi mihi erunt in populum, nec recordabor iniquitatum eorum in æternum, dicit Dominus.*

Ecce tibi Legem, de quâ veridicus Rex, & Propheta David, *Lex Domini, Lex æquos, Lex undique perfecta, convertens animas, & quæ sequuntur.* Non illam Baro Decalogi dicit, quæ licet Lex Dei sit, *Lex æquos, Lex undique perfecta, non est tamen convertens animas, nequæ enim vitam dare potest, nec instaurare peccatorem :* sed hanc nimirum vitæ, & gratiæ intelligit, promissionem videlicet, & justificationem Dei, ex Fide Messia, quæ datur credenti.

Ecce tibi Baro Legem, quâ Fides præcipitur, nemo enim ex toto corde suo, & ex totâ animâ suâ Deum diligere potest, & proximum sibi tanquam se, nisi qui prius sanctificatus Fide fuerit, id est, nisi qui prius virtute Spiritus sancti lotus crediderit remissa sibi esse peccata omnia, æternumque se apud Deum gratiæ locum habere in uno Christo Jesu.

Hem (inquit Baro) novi quid portas ? nos enim quam tu Legem gratiæ appellas, eandem cum Lege decalogi, & explicationem ejus esse dicimus. Quæ hæc malum explicatio est ! sic implicare Israëllem Dei, explicationibus vestris ? Eandem tu hanc Legem, cum illa ausus dicere, cum ipse Deus aliam ab illâ esse dixerit ? *Ecce enim dies veniens, dicit Dominus, & perficiam domui Jacob, & domui Juda fœdus novum, non tale, quale Jam disposui Patribus eorum, in die quo eos eduxi e terrâ servitutis.* Huc accedit testimonium Moysi, idquæ adeo illustre, & clarum, ut vel ipsius Solis radio scriptum putem, quod hic tamen lucifuga non vidit, qui ubi hanc vitæ Legem Israël tradiderat, ceremoniasque adjunxerat, quæ Redemptoris quasi conatus quidam & adumbratio erant, tandem respirans ; *Hæc sunt verba fœderis (inquit) quod præcepit Dominus Moysi, ut feriret cum filiis Israelis, in terrâ Moabi, præter illud fœdus, quod cum eis pepigit in monte Horabi.*

Quod

Quod autem Lex Decalogi, & iustitia ejus, quæ scilicet ex operibus est, non modò alia sit, sed etiam opposita Legi gratiæ, & iustitiæ Dei, quæ per Fidem retegitur, locupletissimus testis Apostolus, qui Legem Decalogi, Legem impotentem, Legem peccati, Legem mortis, ministerium condemnationis : contrà verò Legem gratiæ, *divinam* Dei ad salutem, iustitiam Dei, ministerium spiritus, ministerium vitæ appellat.

Hem (*dixerit quis*) purus purus Manichæus Paulus, & manifestarius Marcionita, qui sic detrahit de maiestate Legis, tamquæ odiosè insectatur sanctam Dei Legem : Ain' verò canis ? Hæreticus Apostolus, quia tu cæcus non capis fidem verborum ejus ? non enim hanc repugnantiam, & duellum Legum induxit, vel Dei respectu, vel ipsarum Legum : Nam utraqûe Lex à Deo, & ab eodem Deo est ; utraqûe perfecta, utraqûe sancta, utraqûe iusta est, sed respectu nostri, & peccatorum nostrorum : quid enim tam repugnans, quid tam hostile, quam peccatorem condemnare, eundemque absolvere ? sicut ergò diem exitialem dicere interdum solemus, non respectu ipsius scilicet diei, sed illorum nimirum, quibus vel capitis periculum, aut infamiæ nota, vel aliqua gravior fortunæ mutatio sit subeunda : Et Legem Juliam maiestatis, legem mortiferam dicimus, respectu videlicet eorum, qui maiestatis postulantur : sic & Apostolus Legem decalogi, legem impotentem vocat, quia scilicet vitam peccatori dare non potest : Legem iræ : quia iram adversus peccatum facit : Legem peccati ; quia nos peccati obligat : Legem mortis ; quia obligatos morti adjudicat : ministerium condemnationis ; quia quicquid delinquitur condemnat : quâ etiam loquendi formâ, & Evangelium ipsum aliquando odorem mortis ad mortem vocat, respectu videlicet pereuntium.

At extrema jam fortuna nutans opinio *Baronii*, unum quod superest, telum contorquet. Si (inquit) Legis decalogi iustitia adedò contraria sit iustitiæ Dei, quæ ex Fide est, quo modo eam fides stabilis ? Hoc inquam *Baro*,
Quia

Quia nobis qui fide justificamur, Christus datur, & justitia ejus : Justitia autem Christi est justitia operum, Legis scilicet decalogi plena perfectaue præstatio. Nobis ergo, qui in Christo Jesu sumus, id est, nobis qui in eum credimus, qui Legis justitiam nobis præsticit, τὸ δὲ δυνάμει, ut inquit Apostolus, τὸ ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμεῖς, id est, nobis planè tantundem est, ac si ipsi eam præstitissemus. Nam finis Legis, observantem justificare : at qui crediderit in eum, qui Legis justitiam plenè perfectèq; observavit, reputabitur illi fides hæc ad justitiam, non minus ac si ipse eandem Legem plenè, perfectèq; observasset.

Verùm pergamus si placet, & exarguem hanc opinionem *Baronis* sequamur ad sepulchrum usq; quæ jam firmè moriens, postquam tela non potest, verba contorquet. Ad quid ergo, (inquit) nobis Lex, aut quis ejus nunc usus, quæ utilitas ? multa omninò inquam : Primum enim peccatori posita est, tum ne denunciata peccato poenam neget ; tum, ut in eum aliquando justè ob peccata vindicet : sancto verò, & renato constituitur, tum ut quoties eam intueatur (semper autem intueri debet) toties desinat prævaricationem, toties exhorreat scelus suum : tum ut quoties eam in memoriam revocet (dies autem noctesque revocare debet) toties illi in mentem veniat divitiarum misericordiar, & amoris Dei, gratias illi agendo per Christum Jesum, Dominum & Precatorem suum, qui tam benignè eum ab hujus justitæ, sanctæq; Legis irâ liberavit.

Nihil quod sciam prætermisum est, respiremus jam tandem ergo, præsertim postquàm huc processimus, & quasi ad sepulchrum cadaverosæ hujus opinionis venimus, quæ dum in oblivionem, tanquam in ignem ponatur, cureturque sanus, ego me ad *Baronem* convertam, eumquè nè nimidum opinionis suæ, quasi perditè amaræ filiar interitum, insolabiliter lamenteur, collatione quâdam, quantum possum, consolabor : & si ulius sensus reliquus est, ad sanitatem reducere conabor.

Rex quidam multos debitores habuit grandi sibi pecuniâ

cuniâ per sygrapham obaratos, quâ etiam præcautum, atque provisum fuit, ut nisi omne illud æris sui nomen, ad diem dictum bonâ fide, & ad numerum persolverint, publicentur omnes, & nexum ad extremum ineant. Rex interea loci illos longè ante animo, non solvendo futuros prævidens, miseratione commotus, novo edicto sanxit, ut si quis debitorum suorum ante diem solutioni præstitutam, debitum modo deprecaretur, se benignè, & liberalitèr debitionem omnem condonaturum.

Vides *Baro*, sygrapham justam & sanctam esse: nihil enim nisi suum reperit. Vides edictum, & bonum, & sanctum: Misero enim, & inopi succurrit, cui alias fuerat in vinclis pereundum. Vides sygrapham edicto contrariam: illa enim non solventem perpetuè addicit servituti, hoc contrâ, deprecantem etiam non solventem liberat. Vides præterèd edicto, sygraphæ finem stabiliri: omnes enim, qui beneficio edicti gaudent, Regi non minus satisfaciunt; quam si illi argentum omne, e sygraphâ debitum, plenè, perfectèque numerassent. Rex enim nomina sua exigit, vel sceneratoriâ severitate, vel æquitate summâ in deprecantes propensâ: illud pro jure, hoc pro gratiâ: utrumvis si feceris, feceris satis.

Postremò *Baro*, vides quod nolis, sygrapham scilicet, deprecationem non præcipere; imò ne admittere quidem: vel persolutionem, vel poenam clamat, præterèd nihil: gratuitum enim deprecationis beneficium ad solum edictum pertinet. Age modò, sit Sygrapha *Lex Decalogi*: sit verò Edictum gratuitæ condonationis *Lex promissionis*; gratia videlicet *Messia*: sit denique deprecatio *Fides*. Nolo minutius; verbum sapienti sat.

En tibi *Baro* vociferationis tuæ fructum, cujus tu semina ab hinc duodecennium, tantâ verborum asperitate, & animi impotentia sparsisti, ut æquiori nunc animo ferre debeas, si veritas de te aliquando tandem suppliciumumat. Dabit enim mihi crede *Baro*, dabit inquam vel citius, vel serius, veritati poenas omnis error: nec cer-

tior

tior unquam peccandi est, quàm ulciscendi hora.

Recognosce mecum diem illum, quo, tu in tuis argutijs tibi perplacens, Academicum quendam laceffisti: cui, cum tibi provocanti, vel propter auctoritatem partium tuarum, vel propter sophismatum tuorum caligines, & astutiarum laqueos, satis respondere vel referre saltem non liceret, Deus bone! ut tu homini factum fecisti? nequè tibi solum in hujus tam ignavæ victoriæ trophæum, miserandam illam tuam prælectionem in lucem edi, ut luci obscuritatem asferret, satis esse putasti: nisi sexto etiam post anno (jam quasi tripudians in funeribus veritatis) novam nobis de præstantiâ, & dignitate Legis Commentationem foras daji, & pervulgari curasset, æternum monumentum ignorantis & cæcitatæ tuæ, Vix enim credibile dictu est, quàm tu in eo opere cœlum terrâ misceas! quam mutas quadrata rotundis! quoties tu, in eo libello Fœdus pro Fœdere, Legem pro Lege, Fidem pro Fide, mendacium scilicet pro testimonio supponis? Et quod est parùm iagenui animi signum, quoties ea tibi monstra fingis, quæ possis debellare? non ego te accuso, res ipsa loquitur, ex proprijs scrinijs judicabere.

Hoc unum tantùm te velim ut scias, cujus tu *Baro* dum hoc opus vivet (vivet autem in æternum) clarissimo posteritati exenplo, & documento eris, librum scilicet Dei, Librum oculatum quidem intrus & foris esse, & ex utràque parte scriptum, sed utràque signatum, multàque in eo esse admodum difficilia, quæ vos *Barones* non intelligitis. Hujus si clausa, & recondita penetralia aperire, & ingredi cupis, clavi tibi opus est: non illam dico, quæ Roma gestit, quæ abyssum aperit, mendaciâque quadrata, & blasphemias promit: neque illam dico, *Baro* quæ tibi extructum acervum argenti condit, quod tuæ intercutis avaritiæ genio, multiplici nummos scœneratur proventus: imò nequè illam quæ o, quæ sophismatum sumos, & meras verborum sputilagine recludit, divinumquè tuum Platonem, & sophistam Stagiriten, aut horum similes tenebrarum

nebrarum, & insanientis sapientiae conditores referat : sed illam dico *Bara*, clavem videlicet *Davidis*, abditissima veritatis & sapientiae Dei arcana perscrutantem, & ita recludentem, ut nemo claudat ; claudentemque ut nemo recludat : quam ego ex scriptis tuis, tam tibi deesse certum habeo, quam quod non habes.

Verum hæc de Fide, cujus tu sanctitatem conscelsisti ; hæc de Lege, cujus Majestatem violasti, breviter dicta sunt. Si verò quid cuiquam videretur minus dictum, quam vel pro meritis tuis, vel pro re tantâ dici debuit, speret reservatum ad aliud tempus, ubi (adspirante coeptis Deo) severiorem de te quaestionem habituri sumus, in eum Librum, quem de præstantiâ & dignitate Legis, conscribellasti. Interea loci jubeo te in Christo Jesu Domino nostro respicere & valere.

FINIS.

